

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

ลำไยเป็น ไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยที่มีการส่งออกทั้งในรูปผลไม้สดและผลไม้แปรรูป ผลผลิตลำไยที่สำคัญในแง่เศรษฐกิจ ได้แก่ ผลผลิตลำไยสด ผลผลิตลำไยอบแห้ง และผลผลิตลำไยกระป๋อง ในปี พ.ศ. 2543 ผลผลิตลำไยต่างๆ มีมูลค่าการส่งออกทั้งลำไยสดและผลผลิตลำไยรวมกันทั้งสิ้นประมาณ 3,133 ล้านบาท (กรมศุลกากร, 2544) ดังนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงราคาที่เกิดขึ้นในตลาดผลผลิตลำไยต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อธุรกิจและชาวสวนลำไยที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก และหากปีใดราคาผลผลิตลำไยที่หน้าสวนตกต่ำ คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ก็จะให้ความสำคัญและคอบพยุงราคาผลผลิตลำไยอยู่เสมอๆ ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2543 ผลผลิตลำไยได้มีออกมาจำนวนมากเป็นผลให้ราคาลำไยสดที่หน้าสวนตกต่ำ คชก.จึงได้มีมาตรการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือชาวสวนลำไยโดยมาตรการต่างๆ ดังนี้ มาตรการสนับสนุนแปรรูปการลำไยอบแห้ง มาตรการสนับสนุนการแปรรูปลำไยกระป๋อง มาตรการระบายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต และมาตรการรับจำนำลำไยอบแห้ง ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2543 คชก. ได้มีมาตรการต่าง ๆ ออกมาหลายมาตรการเพื่อพยุงราคาให้กับชาวสวนลำไย แต่ราคาผลผลิตลำไยในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวก็ยังคงตกต่ำอยู่ซึ่งแสดงให้ทราบว่ามาตรการที่ คชก.ใช้ในการช่วยเหลืออาจยังไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ทำการแทรกแซงในตลาดที่ไม่มีอิทธิพลต่อการช้กนาราคา

จากมาตรการต่างๆ ที่ คชก.ได้ใช้ในการพยุงราคาให้กับชาวสวนลำไยอาจยังขาดประสิทธิภาพและการศึกษาการส่งผ่านราคาสามารถทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างราคาของแต่ละตลาดผลผลิตลำไยได้ ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบลักษณะความสัมพันธ์ทางกายภาพระหว่างตลาดผลผลิตลำไยและพฤติกรรมการส่งผ่านราคาระหว่างตลาดผลผลิตลำไยต่างๆ ผลการศึกษาจะสามารถนำไปเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการเพื่อให้รัฐบาลนำไปใช้ในทางปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือชาวสวนลำไยซึ่งนโยบายที่เสนอแนะนี้คาดว่าจะสามารถประหยัดงบประมาณในการแทรกแซงตลาดผลผลิตลำไยและสามารถยกระดับราคาผลผลิตลำไยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นอกจากนั้นผลการศึกษาสามารถทำให้หน่วยงานของรัฐ บริษัทเอกชน

ต่างๆ ตลอดจนชาวสวนสามารถนำความสัมพันธ์ของราคาระหว่างตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยใช้คาดคะเนราคาและวางแผนการผลิตและการตลาดในธุรกิจลำไยได้

การศึกษานี้ได้จำแนกตลาดลำไยตามผลิตภัณฑ์ลำไยออกเป็น 3 ตลาดเพื่อใช้ศึกษาการส่งผ่านราคาระหว่างตลาดผลิตภัณฑ์ลำไย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ลำไยสด ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง และผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋อง นอกจากนี้มีการแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยทั้ง 3 ด้วยรูปลักษณะแล้วการศึกษาวิจัยได้แบ่งย่อยตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยทั้ง 3 โดยใช้เขตพื้นที่การจำหน่ายออกเป็น 4 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย ตลาดระดับสวน ตลาดระดับขายส่งที่ตลาดเชียงใหม่ ตลาดระดับขายส่งที่กรุงเทพฯ และตลาดระดับส่งออกที่กรุงเทพฯ เมื่อรวมลักษณะการแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยทั้งสองมิติเข้าด้วยกันและตัดตลาดที่ไม่มีการซื้อขายอยู่จริงออกทำให้สามารถแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยที่มีการซื้อ/ขายผลิตภัณฑ์ลำไยสดและผลิตภัณฑ์ได้เป็น 9 ตลาดผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1. ตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่ระดับสวน 2. ตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่เชียงใหม่ 3. ตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งที่เชียงใหม่ 4. ตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่กรุงเทพฯ 5. ตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งที่กรุงเทพฯ 6. ตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องที่กรุงเทพฯ 7. ตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดส่งออกที่กรุงเทพฯ 8. ตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งส่งออกที่กรุงเทพฯ 9. ตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องส่งออกที่กรุงเทพฯ แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านข้อมูลราคาที่ใช้ในการศึกษา ดังนั้นในการศึกษานี้จึงไม่สามารถทำการศึกษาการส่งผ่านราคาในตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งที่กรุงเทพฯ และตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องที่กรุงเทพฯ จึงเหลือเพียง 7 ตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยที่ใช้ในการศึกษา สำหรับการศึกษานี้ได้ศึกษาครอบคลุมผลิตภัณฑ์ลำไยสดและผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งเกรดเอและเกรดบีเพื่อให้การวิเคราะห์การส่งราคามีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น แต่สำหรับในข้อมูลราคาในตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยทุกประเภทในตลาดส่งออกไม่สามารถแบ่งย่อยด้วยเกรดของผลิตภัณฑ์ได้ เนื่องจากกรมศุลกากรไม่ได้มีการจำแนกเกรดของผลิตภัณฑ์ลำไยไว้จึงทำให้ต้องใช้ข้อมูลราคาเฉลี่ยรวมทุกเกรดในการศึกษา

เนื่องจากการวิเคราะห์เชิงถดถอยแบบดั้งเดิมด้วยวิธี OLS มีข้อสมมุติว่าค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของข้อมูลที่ใช้ศึกษานั้นต้องมีลักษณะคงที่ แต่สำหรับข้อมูลอนุกรมเวลานั้นหากใช้การวิเคราะห์เชิงถดถอยเพื่อหาความสัมพันธ์ด้วย OLS อาจนำไปสู่การได้ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ไม่แท้จริงถ้าหากข้อมูลนั้นไม่เป็นไปตามข้อสมมุติฐานเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวในการศึกษานี้จึงใช้วิธีการศึกษาการส่งผ่านราคาด้วยแบบจำลอง cointegration และ error correction mechanism (ECM) ของทรวงศ์ศักดิ์และอารี (2542) ที่พัฒนาจากแบบจำลองของ Engle และ Granger (1983) โดยที่ขั้นตอนในการวิเคราะห์ด้วยวิธี cointegration และแบบจำลอง ECM นี้ ได้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1) การทดสอบ unit root เพื่อหาระดับ integration ของตัวแปรที่ใช้ทำ

การศึกษา สำหรับในการศึกษานี้ใช้การทดสอบด้วยวิธี Augmented Dickey and Fuller (ADF) ขั้นตอนการทดสอบ unit root นี้จะมีความสำคัญมากเนื่องจากตัวแปรต่างๆ ที่จะนำมาศึกษาต้องมีระดับ integration ของข้อมูลเท่ากันจึงสามารถที่นำไปใช้ทดสอบการมีความสัมพันธ์ตามคุณสมบัติ cointegration ในขั้นตอนถัดไปได้ 2) การทดสอบ cointegration เป็นการทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์คู่ลยภาพในระยะยาวของตัวแปรต่างๆ ที่มีระดับ integration เดียวกัน การทดสอบ cointegration นั้นเป็นการนำ error term ที่ได้จากการถดถอยไปทดสอบการมีลักษณะเป็น stationary process ที่ระดับ $I(0)$ ด้วยวิธี ADF เช่นเดียวกันการทดสอบ unit root เมื่อตัวแปรอิสระในตลาดคั้นทางและตัวแปรตามในตลาดปลายทางที่ทำการศึกษามีคุณสมบัติเป็น cointegration ระหว่างกันแล้วเราสามารถนำตัวแปรต่างๆ เหล่านั้นเข้าสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง ECM 3) การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง ECM เป็นการนำตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามาสร้างสมการความสัมพันธ์ระยะสั้นโดยใช้ error correction mechanism ประกอบแล้ววิเคราะห์เชิงถดถอยด้วยแบบจำลองที่ปรับปรุงขึ้นเพื่อทดสอบระดับความเร็วในการปรับตัวของราคาเพื่อเข้าสู่คู่ลยภาพ การวิเคราะห์ว่าตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยคู่ต่างๆ มีการส่งผ่านราคาระหว่างกันหรือไม่นั้นและมีความเร็วในการปรับตัวของราคามากน้อยเพียงไรเป็นการพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การส่งผ่านราคาจากแบบจำลองการส่งผ่านราคาในระยะยาวและใช้ความเร็วในการปรับตัวของราคาเพื่อเข้าสู่คู่ลยภาพจากแบบจำลองระยะสั้นเป็นตัวอธิบายการปรับตัวของราคาเพื่อเข้าสู่คู่ลยภาพ

ข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิอันได้แก่ ข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดในธุรกิจลำไยได้จากการสอบถามผู้ค้าลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน และข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลด้านราคาระหว่าง พ.ศ. 2533 ถึง 2543 จากหน่วยงานราชการต่างๆ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนาได้นำมาอธิบายผลในส่วนความสัมพันธ์ทางกายภาพและใช้ข้อมูลราคาในตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยต่างๆ ทำการวิเคราะห์การส่งผ่านราคาด้วยวิธี cointegration และ error correction mechanism (ECM)

การศึกษานี้ได้ทำการทดสอบประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาสามารถด้วยวิธี Wald - test โดยที่การทดสอบประสิทธิภาพการส่งผ่านราคานั้นสามารถทำได้โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การส่งผ่านราคาในแบบจำลองการส่งผ่านราคาในระยะยาวมาทดสอบว่ามีความแตกต่างจาก 1 หรือไม่ ถ้าหากค่าสัมประสิทธิ์การส่งผ่านราคาแตกต่างจาก 1 โดยมีค่าน้อยกว่า 1 ก็จะแสดงให้เห็นว่าการส่งผ่านราคายังไม่มีประสิทธิภาพ แต่ในทางตรงกันข้ามหากค่าสัมประสิทธิ์การส่งผ่านราคามีค่าแตกต่างจาก 1 แต่มีค่ามากกว่า 1 อยู่แล้วก็แสดงว่าการส่งผ่านราคานั้นมีประสิทธิภาพดีแล้ว ประสิทธิภาพการส่งผ่านราคานี้เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาเลือกตลาดที่ใช้ในการ

พุงราคาเพื่อช่วยเหลือชาวสวนลำไย เนื่องจากการพุงราคาในตลาดที่มีประสิทธิภาพการส่งผ่านราคาที่ดีนั้นย่อมเป็นผลให้การแทรกแซงราคามีประสิทธิภาพด้วย

เพื่อที่จะอธิบายลักษณะการส่งผ่านราคาคงที่ได้กล่าวในตอนต้น การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ทางกายภาพระหว่างตลาดผลิตภัณฑ์ลำไย โดยแบ่งการพิจารณาความสัมพันธ์ทางกายภาพออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะความสัมพันธ์ด้วยการเคลื่อนย้ายลำไยสดและผลิตภัณฑ์และลักษณะความสัมพันธ์ด้วยการเคลื่อนย้ายหรือส่งผ่านข้อมูลข่าวสารทางการตลาดในตลาดผลิตภัณฑ์ลำไย จากผลการศึกษาลักษณะการเคลื่อนย้ายสินค้าในตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยต่างๆ สรุปได้ว่าทุกตลาดผลิตภัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กันด้วยการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ลำไย โดยเริ่มจากตลาดผลิตภัณฑ์สดระดับสวนไปยังตลาดปลายทางต่างๆ ตามลำดับและจากตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดไปสู่ตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยแปรรูป แต่ไม่มีการเคลื่อนผลิตภัณฑ์ลำไยย้อนกลับ รายละเอียดการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ลำไยมีดังนี้

5.1.1 ลักษณะการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ลำไย

1) ลักษณะการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ลำไยสด

การเคลื่อนย้ายของผลิตภัณฑ์ลำไยสดเริ่มจากผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่ระดับสวนไปยังตลาดลำไยสดหรือแปรรูปต่างๆ ได้ดังนี้ ตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่เชียงใหม่ ตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่กรุงเทพฯ หรือตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดส่งออกที่กรุงเทพฯ การเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่ระดับสวนจะเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ไปยังตลาดระดับใดนั้นขึ้นอยู่กับความพอใจของชาวสวนว่าจะจำหน่ายผลผลิตลำไยสดให้กับผู้ค้าในตลาดระดับใด แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าชาวสวนส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตลำไยให้กับผู้ค้าในตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่เชียงใหม่ หลังจากที่พ่อค้าขายส่งที่เชียงใหม่ได้รับซื้อผลผลิตลำไยสดมาแล้วอาจก็จะจำหน่ายผลผลิตลำไยไปยังตลาดขายส่งลำไยสดที่กรุงเทพฯ ตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดส่งออกที่กรุงเทพฯ หรือโรงงานผลิตภัณฑ์ลำไยแปรรูป การเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ลำไยสดไปยังตลาดต่างๆ จะมีทิศทางการเคลื่อนย้ายสินค้าไปยังหน้ายังตลาดอื่นๆ แต่ไม่มีทิศทางการเคลื่อนย้ายสินค้าย้อนกลับ

2) ลักษณะการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ลำไยแปรรูป

ลักษณะการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ลำไยแปรรูปสามารถจำแนกได้เป็น 2 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งและผลิตภัณฑ์ลำไยสด หลังจากที่ผลิตภัณฑ์ลำไยสดได้ผ่านกระบวนการแปรรูปเป็นลำไยอบแห้งแล้วผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งถูกเคลื่อนย้ายออกไปยังตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งส่งออกที่กรุงเทพฯ โดยไม่มีทิศทางการเคลื่อนย้ายสินค้าในลักษณะย้อนกลับ ส่วน

การเคลื่อนย้ายในตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องนั้นตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่เชียงใหม่เป็นผู้จำหน่ายผลผลิตลำไยให้กับทางโรงงานแปรรูปเพื่อแปรรูปเป็นลำไยกระป๋อง สำหรับผลผลิตลำไยกระป๋องเริ่มเคลื่อนย้ายจากตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องที่เชียงใหม่ไปยังตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องที่กรุงเทพฯ หรือผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องส่งออกที่กรุงเทพฯ การเคลื่อนย้ายของผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนย้ายออกไปยังต่างประเทศและไม่ย้อนกลับมา แต่ผลผลิตลำไยกระป๋องบางส่วนของตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องที่กรุงเทพฯ อาจจำหน่ายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศ โดยการกระจายผลผลิตลำไยกระป๋องจากตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยที่กรุงเทพฯ มายังตลาดระดับภูมิภาค ซึ่งทำให้ผลผลิตลำไยบางส่วนอาจถูกเคลื่อนย้ายมาจำหน่ายในตลาดผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่หรือลำพูน

5.1.2 ลักษณะการเคลื่อนย้ายข้อมูลข่าวสาร

การติดต่อสื่อสารในตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดและตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งทุกตลาดผลิตภัณฑ์เป็นการติดต่อกันทางโทรศัพท์ สำหรับในช่วงฤดูกาลให้ผลผลิตลำไยผู้ค้าลำไยสดจะมีความถี่ที่ติดต่อสื่อสารเพื่อสอบถามเรื่องราคากันทุกวัน วันละหนึ่ง 1 ถึง 2 ครั้ง และนอกจากนั้นการจำหน่ายลำไยสดของผู้ค้าให้กับทางโรงงานแปรรูปลำไยอบแห้งก็จะมี การสอบถามเรื่องราคาทุกวันเช่นเดียวกัน สำหรับตลาดการติดต่อสื่อสารกันระหว่างตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องส่งออกที่กรุงเทพฯ กับผู้นำเข้าจากต่างประเทศเป็นการติดต่อสื่อสารผ่านทางผ่านทางโทรสารและอินเทอร์เน็ต โดยมีทั้งการติดต่อกันก่อนฤดูกาลให้ผลผลิตลำไยและหลังฤดูกาลในฤดูกาลผลิตลำไย เนื่องจากมีทั้งการจำหน่ายล่วงหน้าก่อนฤดูกาลผลิตและในช่วงฤดูกาลผลิต การเคลื่อนย้ายข้อมูลในด้านการราคาจำหน่ายในตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยทั้งสามประเภทนั้นมีทิศทางเดียวกันกับการเคลื่อนย้ายสินค้า แต่การเคลื่อนย้ายของข้อมูลด้านราคาและปริมาณผลผลิตในทุกตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยนั้นจะมีทิศทางที่ตรงกันข้ามกับการเคลื่อนย้ายผลผลิตลำไยสด สำหรับความชัดเจนและความแพร่หลายของข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันถือว่ามีความชัดเจนและแพร่หลายเนื่องจากผู้ค้าลำไยในระดับต่างๆ สามารถติดต่อกันผ่านทางโทรศัพท์มือถือ

ผลการศึกษาการส่งผ่านราคาระหว่างตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยต่างๆ ในบทที่ 4 แสดงให้ทราบว่าระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ขึ้นไป ตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยทุกตลาดที่ใช้ในการศึกษามีการส่งผ่านราคาซึ่งกันและกัน ยกเว้นตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งส่งออกที่กรุงเทพฯ ไม่มีการส่งผ่านราคากับตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยชนิดใดเลย สำหรับตัวแปรความเสี่ยงเนื่องจากความผันผวนของราคานั้นเป็นปัจจัยในการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ลำไยต่างๆ ได้น้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามพบว่าความเสี่ยงเนื่องจากความผันผวนของราคาผลิตภัณฑ์ลำไยสดส่งออกที่กรุงเทพฯ สามารถมีอิทธิพลต่อ

การเปลี่ยนแปลงราคาผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่ระดับสวนเกรดเอได้ นอกจากนั้นยังพบว่าความเสี่ยงเนื่องจากความผันผวนของราคาตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่เชียงใหม่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อราคาผลิตภัณฑ์ลำไยกระป๋องส่งออกที่กรุงเทพฯ และตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งที่เชียงใหม่

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพของการส่งผ่านราคาพบว่า การส่งผ่านราคาในตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยต่างๆ นั้นพบว่าส่วนใหญ่ยังไม่มีประสิทธิภาพ สำหรับตลาดที่มีการส่งผ่านราคาอย่างมีประสิทธิภาพประกอบไปด้วยตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่ระดับสวนเกรดเอและเกรดบีที่มีการส่งผ่านราคาอย่างมีประสิทธิภาพไปยังตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่เชียงใหม่เกรดเอและเกรดบีโดยมีระดับความเร็วในการปรับตัวของราคาเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพที่ระดับปานกลางถึงระดับต่ำ และการส่งผ่านในรูปแบบ backward price transmission ระหว่างตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยทั้งสองนั้นผลิตภัณฑ์ลำไยสดเกรดเอมีการส่งผ่านราคาอย่างมีประสิทธิภาพไปยังตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่ระดับสวนด้วยโดยมีระดับความเร็วในการปรับตัวของราคาเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพที่ระดับปานกลาง จากความสัมพันธ์ระหว่างราคาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสองมีการส่งผ่านราคากันเป็นอย่างดีทั้งในรูปแบบ forward และ backward price transmission สำหรับตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดส่งออกที่กรุงเทพฯ และตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่กรุงเทพฯ นั้นมีการส่งผ่านราคาอย่างมีประสิทธิภาพมายังตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่เชียงใหม่ (backward price transmission) โดยมีระดับความเร็วในการปรับตัวของราคาในระดับปานกลางถึงระดับสูง

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการส่งผ่านราคานี้ยังมีข้อจำกัดที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากบางตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลราคาอย่างละเอียดไว้ แต่ก็เพียงพอต่อการศึกษานี้ได้โดยการศึกษาการส่งผ่านราคากระหว่างตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยบางคู่อาจใช้ข้อมูลรายเดือน แต่บางคู่ก็ต้องใช้ข้อมูลรายสัปดาห์ทดแทน จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า หากว่าพฤติกรรมกรรมการส่งผ่านราคาหลังปี พ.ศ. 2543 ยังคงมีลักษณะเช่นเดียวการส่งผ่านราคาในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2543 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการค้าลำไยสดหน้าสวนตกตำรัฐบาลสามารถทำได้ดังนี้

1. ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับตลาดส่งออกลำไยสด เนื่องจากตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดส่งออกที่กรุงเทพฯ นี้สามารถส่งผ่านราคาอย่างมีประสิทธิภาพมายังตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่ระดับสวน โดยมีระดับความเร็วในการปรับตัวของราคาเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพที่ระดับสูง ดังนั้นการจัดการด้านตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดในระดับส่งออกให้สามารถส่งออกได้มากขึ้นและได้ราคาสูงขึ้น เช่น การเจรจาลดภาษีนำเข้าผลิตภัณฑ์ลำไยของจีนตามข้อตกลงองค์การการค้าโลกหรือการแก้

ปัญหาเรื่องการตกค้างของสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ก็จะสามารถส่งผลให้ราคาลำไยสดหน้าสวนสูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. นโยบายที่รัฐบาลเคยนำมาใช้แทรกแซงราคาลำไยสดหน้าสวนโดยสนับสนุนผู้แปรรูปลำไยกระป๋องหรือผู้แปรรูปลำไยอบแห้งนั้นสามารถส่งผลให้ราคาลำไยหน้าสวนสูงขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตามนโยบายนี้จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ราคาลำไยสดหน้าสวนสูงขึ้นได้น้อยกว่าการแก้ไขปัญหาการส่งออกราคาลำไยสด เนื่องจากการส่งผ่านราคาของตลาดขายส่งลำไยอบแห้งที่เชียงใหม่และตลาดลำไยกระป๋องส่งออกที่กรุงเทพฯ มีการส่งผ่านราคาอย่างไม่มีประสิทธิภาพมายังตลาดขายส่งผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่เชียงใหม่

3. นโยบายการแทรกแซงราคาโดยการกระจายผลผลิตลำไยสดออกนอกพื้นที่นั้นอาจส่งผลให้ราคาลำไยสดหน้าสวนสูงขึ้นได้ เนื่องจากราคาขายส่งลำไยสดที่กรุงเทพฯ (ซึ่งจัดว่าเป็นต่างพื้นที่กันและเป็นตัวอย่างในกรณีนี้ได้) สามารถส่งผ่านราคาในรูปแบบ backward price transmission มายังตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยสดที่ระดับสวนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคืบต่อไปนั้น ถ้าหากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลราคามากขึ้นอาจจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ลำไยระดับสวนกับผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งขายส่งที่เชียงใหม่ทุกๆ เกรดของผลิตภัณฑ์ลำไยก็จะสามารถทำให้ทราบความสัมพันธ์ในตลาดทั้งสองที่แน่ชัดยิ่งขึ้น ซึ่งการศึกษาดังกล่าวนี้จะสามารถสรุปผลของมาตรการการให้เงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยให้กับผู้แปรรูปลำไยอบแห้งหรือโครงการรับจำนำลำไยอบแห้งของภาครัฐว่ามีประสิทธิภาพในการแทรกแซงราคาลำไยให้กับชาวสวนลำไยว่าดีมาน้อยเพียงไร

สำหรับการศึกษาการส่งผ่านราคาหลายตลาดผลิตภัณฑ์พร้อมกันควรที่ใช้แบบจำลอง vector autoregressive (VAR) ของ Johansen และ Juselius (1990) เพราะว่าแบบจำลอง VAR นี้มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลายตลาดพร้อมกันมากกว่าแบบจำลอง two step procedure ของ Engle และ Granger (1983) ที่เป็นแนวคิดหลักสำหรับการศึกษานี้ แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้ผู้วิจัยไม่สามารถทำการศึกษาด้วยแบบจำลอง VAR ได้เนื่องจากมีจำกัดข้อมูลราคาที่จะนำไปใช้ในการศึกษา ดังนั้นจึงอยากให้นักวิจัยของรัฐบาลพยายามเก็บรวบรวมข้อมูลราคาสินค้าเกษตรต่างๆ อย่างละเอียดซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการวิจัยต่อไป